

Simo Ojanen

*Käppärän
rautajengi*

 SAGA
EGMONT

Simo Ojanen

*Käppärän
rautajengi*

 SAGA
EGMONT

Simo Ojanen

Käppärän rautajengi

SAGA Egmont

Käppärän rautajengi

Cover image: Shutterstock
Copyright © 1975, 2020 Simo Ojanen and SAGA Egmont

All rights reserved.

ISBN: 9788726486315

1st ebook edition
Format: EPUB 3.0

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser. SAGA Egmont

www.sagaegmont.com
Saga Egmont - a part of Egmont, www.egmont.com

Käppärän rautajengi

Kuulasta syyskuuta. Voimakas pyörteinen tuuli riuhtomassa maasta kaikkea mahdollista irtonaista. Kuivuneita lehtiä, käärepaperin suikaleita, repaleisia muovipusseja ja tyhjiksi rutistettuja savukepakkauksia. Painonnostosalin ovi lämähti auki ja ulos alkoi purkautua väkeä. Poikajoukon kärjessä harppoi Pena ja kaivoi sormikkaat taskustaan. Hän jäi odottamaan Mikaa ja Artoa.

— Ensi kerralla nousee pojat kahdeksankymmentä kiloo kepeesti, uhoi joku viidennen osan kaveri ja teki kävellessään työntöliikkeitä.

— Nousee jos nousee, kun korjaat ensteks ton ryhtivian. Kuin sulla onkin noi luut kun säkissä!

— Mikä ryhtivika? Mulla on vaan joku tyyliirikko. Mun täytyy Kalelta kysyä. Se nousee rinnalle, mutta sitten loppuu luonto. Mä tiedän ihan varmaan, että mulla on voimaa repiä se ylös. Se menis kyllä tekniikan kanssa, kun vaan tietäs.

Pena huomasi poikajoukon takana Arton punaisen pipon. Mikaa ei näkynyt vielä missään.

— Mihin Mika jäi taas kuteen.

— Sitä saat kuule vielä ventata. Se jäi nuoleen kutrejaan. Kyllä kai sä sen tunnet. Lähdetään me vaan kävelemään edeltä. Juoskoon kiinni.

Keskussairaalan lämpökeskuksen pitkä piippu sojotti männikön takana. Piipun huipussa oli punaisia lamppuja varoittamassa lentokoneita. Pojat pujahtivat ulos urheilukeskuksen portista ja lähtivät kohti kaupunkia.

— Joks sä teit läksys, Arto kysyi ohimennen. Pena aavisti, että tämä oli taas sen esipuhetta varsinaiseen pääasiaan.

— No joo ... kyllä mä vähän kattelin jo jotain.

Arto pysähtyi ja tarrasi häntä äkkiä käsivarresta.

— Kuule ... mikä sua oikein pinnii!

— Kuin niin?

— Älä viitti. Mikset sä nosta. Kale ja Helinkin on ruvennu katteleen sua vähän vinosti. Sano mulle mikset sä nosta! Kyllä sä lenkillä käyt, mutta kun pitäis ... mikä sua oikein vaivaa.

Pena tuijotti Arton pyöreisiin kasvoihin. Se oli puolta päätä pitempi häntä. Sillä oli kroppaa. Sillä oli mitä näyttää. Niin kuin Mikallakin, ja Mikalla vasta olikin.

— En mä ... vielä. Kuule. Mä ajattelin kyllä alottaa parin viikon päästä. Kun mulla on toi kylki vähän kipee vielä. Kun mä putosin kesällä sen heinäkuorman päältä. Mä luulen, ettei se vielä kestä.

Arton kasvoille levisi ivallinen ilme.

— Juu juu. Ai se on nyt sitten kylki. Viimeks se oli jalka. Kuules nyt Pena. Sä olet jo puoli vuotta kytänny koko hommaa vaan sivusta. Kun sä et edes yritä. Mistä sä tiedät, mitä sä yleensä pystyt nostaan.

— Koitinhan mä silloin pommarissa.

— Juu niin koitit ja nostit melkein kun mäkin niitä betonimöykkyjä. Älä kuule pakoile. Tai sama se sitten on. Aattelin vaan jos sä meinaat mun ja Mikan kanssa kulkee.

— Mutta jos mä en saa ylös kun pelkän tangon. Ne nauraa ittänsä kipeiks.

— Sulle ei kukaan naura, ja se on sama mitä sä nostat. Tekniikkaa mekin vaan treenataan ... oikeita liikeratoja ja muita. Mitä järkee siinä on, että sä katsoo toljotat vaan sivusta kun muut nostaa. Niitä takapiruja on siellä muutenkin jo ihan tarpeeks.

— Kyllä mä kohta alan, Pena sanoi puoliääneen. Hän kuuli vieläkin korvissaan painonnoston sekasortoisen hälinän. Jatkuvan kilinän ja helähtelyn, kun pitemmälle ehtineet kaverit repivät pois pienipainoisia kiekkoja ja hilkkuja ja heittelivät tilalle 10 ja 20 kilon kiekkoja. Hiljaista hetkeä ei salilla juuri ollut. Lähes täydellinen hiljaisuus syntyi vain silloin, kun Kale tarttui tankoon. Tankoon, jossa saattoi olla yli 150 kilon kiekot. Samainen super-Kale Penankin sai salille ensimmäisen kerran tulemaan. Hän halusi nähdä Kalen silmästä silmään ja lähti Mikan ja Arton mukaan. Ja hän sai nähdä Kalen, joka oli eittämättä maan paras nostaja yli 110 kilon sarjassa. Kale, kilojen kuningas. Kale, joka vihasi rautaa. Karjuva Kale. Ärjyvä Kale, joka oli rutistanut kiloja niin paljon ylös, että sillä oli vieläkin maailmanennätystulos nimissään.

Ja Kale olikin tavallinen ukkeli. »Onks se toi», hänen piti kysyä Mikalta. Mutta Kalen leppoisa ja myhäilevä olemus miellytti Penaa heti alkuun. Kale ei tärkeillyt, se oli kaikkien kanssa kaveri. Kun Pena ensimmäisellä kerralla jäi kyräilemään touhua ovensuuhun, Kale vilkaisi ohimennen häneet ja murahti: »Tartus kaveri sinäkin tankoon. Tää homma ei tartte takapiruja ...» Pena kavahti ja häipyi vähin äänin pukuhuoneeseen. Mutta Mika ja Arto olivat salilla jo kotonaan. Mika oli harjoitellut painonnostoa jo vuosia. Se muutti kaupunkiin vasta joskus keväällä. He asuivat samassa talossa Käppärässä ja Mika sai heti Arton mukaansa salille. Arto intoutui hommasta, vaikka ei alkuun pystynytäkään nostamaan muuta kuin pelkän tangon. Mutta nyt sekin nosteli jo 45 kiloa ja uhkasi kiskoa tänä syksynä 55 kiloa ylös. Mika oli luvannut talven aikana heittää täydet 20 kilon kiekot tankoon ja nostaa koko helahoidon — 60 kiloa — suorille käsille. Pena oli pistäytynyt salilla vasta neljä viisi kertaa. Hän oli kiukkuinen itselleen, ettei ollut vielääkään aloittanut. Salille mennessään hän aina vannoi:

tänään ... nyt tai ei koskaan! Mutta salilla oli Olevinaan aina liian paljon väkeä. Jos hän olisi saanut olla Mikan ja Arton kanssa niin ...

— Oottakaa pojat! Pena kuuli samassa takaansa. Mika puuskutti kuin veturi. He jäivät odottamaan.

— Mikä hemmetin hoppu teillä oikein oli!

Mika roikotti nostovyötä, kassi retkotti veltona toisella olkapäällä. Se kiepautti vyön viuhumaan ilmassa laajaa kaarta.

— Säkin sait jo kikkuralettis ojennukseen, Arto virnuili. Mikalla oli luonnonkihara tukka, josta se sai kuulla enemmän kuin tarpeekseen.

— Ette tiedä pojat ... mä kävin vielä suihkun jälkeen työntämässä 60 kiloo ylös!

— Niin aina. Eikä ollu tietysti ketään silminnäkiä, Arto sanoi ja vilkaisi merkitsevästi Penaan.

— Vaikkei ollu, mutta silti revin kuuskymmentä kiloo ylös.

— Juu juu.

— Juu juu, täydensi Pena.

— Juutelkaa vaan. Maisterit ei taida muuta osatakaan, Mika puhisi vihoissaan. Joskus äkämyksissään se nimitteli Artoa ja Penaa maistereiksi. Mika itse kävi kansalaiskoulua, Arto ja Pena oppikoulua ja vaikka Arto ja Pena koettivat koko ajan välttää puhumasta sanaakaan oppikoulusta, turhista puheista ei siltikään aina päästy eroon. Mikalle oli turha yrittää selittää, etteivät he välittäneet tuon taivaallista, missä koulussa joku kaveri oli.

— Käydääks pojat torin kautta, Mika esitti. — Siellä on joku partiolaisten kirpputori vai oliko se täitori. Mä tiedän yhden Pipun joka on myymässä siellä. Mennään sanon sille pari valittua sanaa ...

Mika lähti valmiiksi jo kävelemään torille päin vievää tietä. Se käveli pitkän pätjän ennen kuin tajusi, etteivät he seuranneetkaan. — Mitä? Mitä te meinaatte!

— En mä ainakaan tule. Mun pitäis mennä vilaseen vähän läksyjä, Pena sanoi. — Ruotsia pitäis kumminkin katsoo. Siitä on tällä viikolla vielä kokeet.

— Samat sävelet. Ei me tulla! Mene sä vaan katsoon sitä Pipuas.

Arto ja Pena lähtivät kohti Käppärää. Mika jäi seisomaan kahden vaiheilla, toinen jalka kaupunkia kohti, toinen Käppärän kaupunginosaa.

— Mikä sitä ruotsin maikkaa oikein vaivaa, Arto tuskaili. — Se oli tänäänkin äkänen kun mikä. Eiks ollut pitempi kotitehtävä kun koskaan. Ja siinä luvussa on vaikeita sanoja.

— Mua ottaa kanssa aivoon jo koko ruotsi. Ja se on ollu jo monta päivää semmonen. *Se* piruilee koko ajan kaikille.

— Mä tiedän pojat. Sillä on systeemit, Mika määkäisi äkkiä. Se oli hiipinyt salaa heidän taakseen.

— Ai sä jätit sen Pipun rauhaan, Arto sanoi. — Ja se on muuten miesopettaja jos se sua helpottaa.

Puhe koulusta oli katkaistava siihen. He pääsivät Kalevanpuiston alkuun. Pitkä rivi omakotitaloja kummallakin puolella. Pikkutyttöjä hyppimässä twistiä jalkakäytävällä niin, että ne piti kiertää kadun puolelta. Jo nyt alkoi jo olla hämärää, vaikkei kello ollut paljon mitään. Säästöpankin vihreä valo sykki kapeana nauhana kadun päässä. Syksy, Pena ajatteli, tämä oli syksyä. Kuinka äkkiä kesä olikaan mennyt. Koulu tuntui ensimmäisinä päivinä vankilalta, vain ristikot puuttuivat. Ja olihan niitä ristikoitakin, käsirautoja tarpeeksi asti: opettajat, kotiläksyt, numeroiden takaa-ajo ... Pena oli ollut kesän taas maalla, isän vanhempien luona. Isä ajoi Penan ja pikkusisko Marjukan ja äidin heti alkukesästä maalle ja ilmaantui sinne itse vasta lomallaan

ja käväisi tietysti vapaapäivinä. Tänä syksynä Penasta tuntui kolmannen luokan aloittaminen entistäkin sitkaammalta. Koulu ei kertakaikkiaan huvittanut. Oli kuin kaikki vanhat tiedot olisivat karisseet päästä kuin lehdet puista. Hänen oli suoranainen pakko ruveta kertaamaan viimevuotisia sanoja. Ja kuinka jokin kielioppikin saattoi tyhjentyä aivoista vihoviimeisiä attribuut-teja myöten!

— Sulla ei kai paljon läksyjä ole Mika, Pena kysyi Mikalta, joka töyssytteli kumisaappaineen heidän edellään.

— Kyllä ne niitä tarjoo, mutta mitä he vanhalle mahtaa. Se on maisterit niin, että kun meikäpoika pääsee koulusta niin se iskee kirjat hyllyyn ja lappaa ne siitä sitten aamulla takaisin reppuun. Ei meinaan kirjat kulu.

— Mutta ainakin sun äitis aina patistaa sua läksyjen lukuun, Arto sanoi. Hän oli varma, että Mika valehteli ja valehteli etupäässä sen takia, että sai härnättyä heitä, koulutyön varsinaisia orjia.

— Tulee niitä joskus vilastua. Ettei lukutaito unehdu, Mika nauroi.

— Ketäs tuolta tulee, Arto huomasi. Puistokadun toista laitaa käveli vastaan kolmen tytön porukka. Mika sujautti sormet suuhunsa ja vihelsi kimakasti. Tytöt nauroivat, yksi niistä kikatti niin, että oli tukehtua.

— Älkää likat menkö onnenne ohi, Mika karjui.

— Käppärän tauskia, joku tytöistä sanoi kavereilleen.

— Tekeeks mieli, Arto huusi.

— Tällä on yks rautanen jengi, Pena lisäsi höyryä.

— Menkää nyt pojat kiltisti äiteenne kattoon!

Mika otti muutaman askeleen tyttöjä kohti, Ne lähtivät juoksemaan. Joku niistä kiljui huvikseen apua.

— Reiät kiinni likat. Tarkotan tietysti molemmat reiät, Mika huusi ja juoksi vähän matkaa niitten perässä. Arto ja Pena eivät viitsineet lähteä ja Mika huopaili hiljalleen takaisin.

— Olisitte tullu pojat. Teitä ei saa tänään liikkeelle mihinkään, Mika huokaili. — Ne on Musan likkoja. Ne menee tonne kaljabaariin soitteleen levyjä. Mennäänkö?

— Ei mennä, Arto sanoi.

— Ne on likkojen ammattikoulusta.

— Olkoon vaikka mistä, Pena sanoi ja lähti seuraamaan Artoa. — Kun ei huvita niin ei huvita.

Mika tuli vastahakoisesti perässä. — Kyllä teillä oppikoululaisilla on sitten vaikeeta ... voi hitto kun on vaikeeta. Onks teitä oikein kotona opetettu tommottiks.

— Älä viitti enää soittaa tota levyä, Arto puhui kovaa ja sellaisella äänenpainolla, että Mika lopetti puheen siihen.

— Ei sitten ... ei väkisin. Tuletteks te muuten huomenna salille. Näätte mun kuudenkymmenen kilon nostoni.

— No kyllä mä ainakin sen ihmeen tulen katsoon, Arto sanoi. — Kai sinäkin Pena tulet ...

— Mä en oikein tiedä kun ...

— Ei kun sä tulet, Arto sanoi terävästi.

— Mikä sua oikein riivaa jätkä, Mika rupesi patistamaan. Se käveli suoraan päin Penaa. Näytti ensin, että se käy päälle. — Sano mulle ykskin syy miks sä et nosta. Helin kysy multa tänään suihkussa, että onks se teidän kaveri jotenkin sairas. Sairas ... Ja mä en osannu sanoo sille yhtään mitään. Ottaa vaan aivoon kun ...

— Anna mun olla, Pena väisti ja lähti kävelemään yksikseen.

— Kuule Mika. Annetaan Penan vaan olla. Kyllä se nostaa, kun se aika tulee. Me juteltiin Penan kanssa äsken. Sun on turha soittaa enää tästä asiasta suutas. Eiks sovita niin. Pena funtsii vielä vähän aikaa ja ...

— Hei pojat, tulkaas tänne, kuului Penan ääni hämärästä.

— Mitä sä oot löytäny.

— No tulkaa katsoon.

Puun juurella oli tumma möykky, pitkulainen kuin jokin pölkky. Mika ja Arto kävelivät lähemmäksi.

Puun alla nurmikolla oli joku mies mahallaan. Toinen käsi oli heittynyt puunrunkoa vasten kuin olisi yrittänyt nostaa sitä kautta itseään pystyyn.

— Mikä sille kaverille on tullu, Arto ihmetteli.

— Jos se on joku sokeritautinen tai muu semmonen.

— Piankos tästä selvä saadaan, Mika sanoi, kyyristyi polvilleen miehen puoleen, tarttui vaatteista kiinni ja riuhtaisi sen selälleen. — Ei se ainakaan kuollut ole. Sammunut tää on. Tää on selvä tapaus. Haiseekin kun mikä.

— No jo mä ajattelin, että mikä täällä lemuu. Ei ne tehtaan rahanhajut juur tommoselta haise, Arto piteli nenäänsä. — Mitä sä meinaat Mika ... älä viitti.

Mika koetteli miehen taskuja ja veti takin sivutaskusta lompakon. — No älä nyt intoo, vaikka isäs onkin työnjohtaja. Kattotaan nyt ainakin kuka tää jätkä on.

Mika nousi seisomaan ja levitteli lompakkoa auki.

Pena vilkaisi hätääntyneenä ympärilleen. — Et viittis Mika ...

Mika yritti saada himmeän katulyhdyn loisteessa selvää lompakosta löytämistään papereista. — Tässä on joku kortti ... Vilho Aaltonen ... vaihetyöntekijä ... Kulmakuja 15. Ja mitäs täällä muuta on. Sotilaspassi. Pojat hei! Kuulkaa! Tällä jannulla on rahaa. Viiskymmentä ... kuus-kymmentä ... ja täällä sillä on vielä viiskymppiä ... voi juku. Täällä on yli sata markkaa rahaa.

Mika puhui melkein kuiskaten ja jäi katsomaan Artoa ja Penaa lompakko kädessään.

— Aatelkaa ... tää olis helppo jobi ottaa tästä. Kukaan ei kysy perään. Yks juoppo vaihetyöntekijä ihmettelee vaan aamusella, että kuin hurumykken siihen viinaan menikin.

— Pistä se takaisin, komensi Arto.

— Kolme kertaa kolme. Pojat ... se tekis yli kolmekymppiä per nenä. Sillä sais ...

— Ei kun nyt sä laitat vähän äkkiä sen sinne mistä otitkin, Pena sanoi nopeasti. — Me ei olla mitään varkaita ...

— Mitä varastamista tää nyt on. Viinaan se tolla kumminkin menis. Jaetaanko potti ... pitäis rikkoo toi viisikymppiä niin ...

Mika läpsytteli seteleitä käsissään. He seisoivat vähän aikaa puhumattomina. Puistokatua tuli heitä kohti äkkiä auto, sen kirkkaat valokiilat levittäytyivät hämäärään ja valaisivat parin sekunnin ajan heidät. Auton mentyä Arto loikkasi Mikan luo ja tempasi lompakon sen käsistä, sieppasi rahat, laittoi lompakoon ja työnsi lompakon miehen povitaskuun.

— Jaaha ... se liippas sitten ohi, Mika yritti virnuilla. — Pelekääkkönä sä Artsi polliisia ... ookkona ollu lusi-massa.

— Lopeta, Arto sähähti. — Mika ... oleksä muuten joskus pihistäny jotain ...

— En. Kuin niin, Mika puhui vakavana.

— Aattelin vaan.

He olivat lähteneet taas kävelemään, kun Mika äkkiä pysähtyi nyrkit ojossa Arton eteen.

— Mitä sä yritit oikein vihjata ...

— Näytti vaan, että sinussa olis ainesta, Arto puhui rauhallisesti ja sukelsi samassa kyyryyn, kun tajusi, että Mika hyökkäsi päälle. He kieriskelivät nurmikolla, ja hetken päästä tilanne oli niin kuin aina: Mika makasi selällään ja Arto retkotti Mikan päällä kuin hevosen selässä. Mikalla oli voimaa, mutta Arto selvisi koko hommasta pelkällä tekniikalla.

Mika nousi ylös ja puhdisteli vaatteitaan. — Mä en ole muuten mikään varas. Mä en ole koskaan kähveltäny keltään mitään.

Artoa nauratti.

— Kuin sä näin vähästä suutuit taas. Tää asia on loppuunkäsitelty. Mutta jos sä meinaat kulkee mun ja Penan kanssa niin tommonen temppu ei saa enää toistua. Onks selvä ja ...

— Kyllä on, herra maisteri.

He kulkivat vaiteliaina seuraavaan risteykseen asti. Nyt oli jo melkein pimeä. Risteyksessä oli puhelinkioski.

— Onks kellään kakskymmentäpennistä, Mika kysyi.

— Mihin sun nyt pitäis soittaa.

Mika nyökkäsi päätään sinne, mistä he olivat tulleet.

— No se kännikala. Kai se pitäis pois korjata sieltä. Taitaa olla tulossa kylmä yö. Jos mä soittaisin poliisit hakeen sen.

Pena kaivoi lompakon ja ojensi kolikon Mikalle. Mika painui koppiin soittamaan.

— Oliks se äsken tosissaan, Pena mietti.

— En mä tiedä. Mä oon pitäny sitä reiluna jätkänä.

— Se ei kai vaan aatellu sitä juitsua loppuun saakka.

— Mä luulen kanssa, että se ..., aloitti Arto, mutta Mika tuli samassa kioskista.

— Ne tulee hakeen sen kohta, Mika ilmoitti. — Niillä on partioauto liikkeellä näillä kulmilla.

— Se oli kiva kun sä muistit sen. Mulle ei tullut edes mieleen, Arto sanoi.

— Mulle tuli vaan mieleen taas isä, pääsi Mikalta.

— Isä! Kuin ... onks sulla sitten isä ... sähän sanoit silloin keväällä, että se on kuollu, Pena ihmetteli.

Pena muisti ihan tarkkaan tilanteen, jolloin Mika oli puhunut perheestään. Isä on tavallaan kuollut, se sanoi ja Pena ajatteli, että sen isä oli tehnyt itsemurhan tai muuta. Ja Mikan lisäksi oli isovelji Pera viisisataakuutioi-sine moottoripyörineen ja pikkusiskot Sirpa ja Merja sekä

tietysti äiti, kylän paras siivooja, vaan ei lypsäjä. Tavallaan, Mika oli sanonut.

— Mä muistan kanssa, kun sä puhuit silloin, Mika sanoi. Mika oli kauan hiljaa.

— On mulla isä ... mä en ole vaan viittiny puhua siitä.

— Kuin ... missä sun isäs sitten on ... onks se, Arto ei viitsinyt sanoa ajatustaan loppuun sati. Kaikki silti arvasivat, mitä hänen piti sanoa.

— Ei. Ei se missään vankilassa ole. Tota ... se on holistilassa. Ja jos ette puhu mitään niin ... se oli niin vaikeessa jamassa, että se oli vähän aikaa melisairaalassa. Mutta nyt se on ollut parantolassa jo vuoden. Me käydään sitä aina katsomassa.

— Eiks semmosesta paikasta sitten pääse kotiin käymään, Pena ihmetteli.

— Pääsee pääsee, mutta se on päättänyt, että se tulee sitten jäädäkseen. Selvin päin ja lopullisesti tai sitten se ei tule enää koskaan.

— Mitä sun isäs teki ennen kun se ...

— Se on hitsari ... älkää sitten puhuko mitään tästä. Sen takia me muuten muutettiin Lappeenrannasta tänne. Että päästäis pois ihmisten silmistä. Jos täällä alkaa taas sama laulu niin ...

— Mä en puhu ainakaan, Pena vakuutti.

— Sama täällä, Arto sanoi. — Se oli vaan kiva kun sä juttelit meille.

— Pena! kajahti äidin ääni terävästi juuri, kun Pena oli avannut ruotsinkirjan ja antanut silmien liukua pitkin verbien iänikuista luetteloa: bär bar buro burit ... dricka dricker drack drucko druckit ...

— Pena! Heti tänne!

Pena lämäytti kirjan kiinni ja avasi oven. Koko porukka istui keittiössä. Äiti ja Marjukka syöttötuolissaan. Isäkin oli